

Perspektivskifte som metode

> Hvad

Perspektivskifte er en refleksiv metode, som handler om at sætte sig i en andens sted. Metoden er brugbar i situationer, hvor medarbejdere oplever uforståelig adfærd fra borgere, og hvor beskrivelser af borgeren kan risikere at blive fastlåste og komme til udtryk i negative beskrivelser. Metoden fokuserer på, at man træder ind i borgerens perspektiv for at forstå adfærden fra nye vinkler.

Metoden er inspireret af narrativ og systemisk teori, hvor man skaber nuancerede fortællinger ved at bevæge sig rundt i forskellige positioner for at få nye forståelser af en fastlåst position.

Metoden kan bruges af personalegrupper, hvor det centrale er en fælles meningskabelse omkring borgere, men den er også relevant ift. at sætte sig i pårørendes, samarbejds-partners eller kollegers sted.

> Hvordan

Når man benytter metoden, bevæger man sig helt konkret over i den andens sted. Bevægelsen kan hjælpes på vej med perspektivskifte-spørgsmål, hvor en facilitator stiller spørgsmål til personalegruppen eller kollegaen. Spørgsmålene kan inddeles i tre temaer og stilles i denne rækkefølge:

1. **Faktuelle og nysgerrige spørgsmål til situationen/borgeren.** Først tager facilitatoren udgangspunkt i personalets beskrivelser af borgeren, pårørende eller samarbejds-partnere. Dermed skabes et anerkendende rum for, hvad der er sket fra personalets perspektiv.
2. **Forestillinger om borgerens tænkning, følelser og meningskabelse.** Derefter gentages personalets beskrivelser af borgeren, og facilitatoren inviterer til et perspektivskifte, fx ved at spørge: *"Hvis vi skal prøve at skifte perspektiv, hvad tror vi så, der kunne være på spil for borgeren i situationen?"*
3. **Forestillinger om borgerens relation til de professionelle.** Til sidst kan facilitatoren spørge til relationen mellem borgeren og de ansatte. Det giver personalet mulighed for at give bud på, hvad der rører sig i borgerens perspektiv.

Det centrale er at stille spørgsmål og formulere konkrete svar, som siges højt. Man får mest effekt af øvelsen, hvis den laves i fællesskab. Herved opnår medarbejderne en kropslig fornemmelse af positioner og udsagn. Det vigtige er processen undervejs, at der stilles spørgsmål og reflekteres over borgerens perspektiv. Det er knap så vigtigt, præcis hvilke spørgsmål der stilles.

> Hvorfor

Med perspektivskifte skabes der nysgerrighed om den andens perspektiv, hvilket åbner op for nye handlemuligheder i situationer, der ellers kan virke fastlåste. Det kan bidrage til, at man sætter sig i borgerens sted og dermed får større forståelse og sympati for borgeren. Metoden er også brugbar til at få indblik i kollegers tanker og forståelser. Metoden kan derfor give nye forståelser af konflikter og voldsomme episoder, og åbne op for nye idéer til hvordan disse kan håndteres. Det kan både opløse og forebygge konflikter.

> Sådan kan I arbejde med perspektivskifte som metode

For at illustrere bevægelsen kan man fx skifte position, når man taler fra hhv. den enes eller andens ståsted. Her kan der også suppleres med bademåtter eller tape på gulvet for at indikere de forskellige perspektiver.

1	Faktuelle og nysgerrige spørgsmål
	Så du møder hende typisk på gangen, hvad gør hun i situationen?
	Hvordan så hun ud?
	Det lyder da svært. Hvad skete der så?
	Hvad var dine overvejelser i situationen?
	Var der andre til stede?
	Hvornår skete det?
2	Spørgsmål om borgerens tænkning, følelser og meningsskabelse
	Hvordan mon borgeren oplevede situationen?
	Hvorfor tror vi/du, at borgeren gjorde, som hun gjorde?
	Hvordan tror vi/du, at hun ville beskrive situationen?
	Hvad tror vi/du, borgeren ønsker at opnå?
	Hvad kæmper hun for?
	Hvad kunne mon være vigtigt for hende, siden hun gør sådan?
3	Spørgsmål om borgerens relation til personalet
	Hvad tror vi, at hun vil fortælle os?
	Hvad mon hun tænker om det, vi gør?
	Hvordan ville hun mon beskrive vores reaktion i situationen?
	Hvad mon hun tænkte om det, der skete?
	Hvordan mon hun kunne tænke sig, at vi responderede?

> Læs mere om perspektivskifte som metode

Ljungmann, I. (2018). En enkel bevægelse med stor effekt – perspektivskifte som metode. Systemisk Narrativt Forum, nr. 4, s. 10-23.

Sundhedsstyrelsen (2019). Demensrejseholdets teori og metoder – gode råd til dig der skal implementere.